

MAAOMAAVALITSUS

EESTI MAAOMAAVALITSUSTE LIIDU HÄALEKANDJA

24. DETSEMBER 1931. A.

Nr. 20

ÜHEKSAS AASTAKÄIK

Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit. Toimetaja: F. Wellner.

Tellimise hind;	Toimetus ja talitus;	Kuulutuste hind:
Aastas . . . . . Kr. 5.—	Tallinnas, Suur Roosikrantsi	1 lhk. Kr. 20.—, ½ lhk. Kr.
Pooles aastas . . . . „ 2.50	uul. Nr. 12.	10.—, ¼ lhk. Kr. 5.—, ⅛ lhk.
Üksik number . . . . „ —.25	Telefon Nr. 452-72.	Kr. 2.50, 1/16 lhk. Kr. 1.25.
1923 aastak. . . . . „ —.50	Jooksev arve: Eesti Panga Tal-	Dokumentide kaotamise kuulu-
1924 „ . . . . . „ 3.—	linna osakond Nr. 609.	tused 50 senti dokumendi pealt.
1925—1930 a. à . . . . „ 5.—		

Ilmub 20 korda aastas, iga kuu 10. ja 25. päeval, mai, juuni, juuli ja augusti kuudel ainult 10. päeval.

SISU:

Tulemusi perekonnaseisuseaduse eesmärgi taotlemisel — E. Rosenstrauch . . .	Lhk. 339
Kas Majandusministri määrus vastolus seadusega? — L. Kahkra	„ 343
E. M. Liidu ja omavalitsuste tegevus . . .	„ 344
Riigikohtu seletused	„ 345
Küsimused ja vastused	„ 346
Kuulutused	„ 338

Kuulutatakse maksvusetaks:

- 1) Jaak K u u t'i hobusepass, väljaantud Karksi vallavalitsusest 4. jaan. 1921. a. nr. 427 all.
- 2) Julius Juhani p. Erik'u hobusepass, väljaantud Vara vallavalitsusest 16. okt. 1931. a. nr. 66 all.
- 3) Kaarel Tooma p. Kivi hobusepass.
- 4) August Juhkami p. Suurmet's'a hobusepass, väljaantud Mäksa vallavalitsusest 25. apr. 1924. a. nr. 88 all.
- 5) Oskar L ä t t i kaitseväest vab. tunnistus, väljaantud 2 diviisi staabi ül. poolt 26. III. 1923. a. nr. 2842 all.
- 6) Eduard P u u s e p a kaitseväest vab. tunnistus, väljaantud 7 jal. rüg. ül. 4. X. 1923. a. nr. 14897 all.

Teie kinnitate

oma liikumata ja liikuvat varandust
tuleõnnetuse vastu
kõige soodsamatel tingimustel

Eesti Omavalitsuste Kinnitus A.-S.

„OMA“

mis on omavalitsuste ühine kinnitusettevõtte ning mille tegevusest saadud tulud omavalitsuste kaudu rahvale tagasi lähevad.

Seltsi põhi- ja tagavarakapitalid üle Kr. 368.000.—.

Seltsi juhatus: *Tartus, Riia tän. 41*, oma majas, kõnetr. üldine 3-44, juhatus 5-62.

Peaagentuur: Tallinn, Harju tän. 48, kõnetr. 18-58.

Agendid kõigil pool.

Ilmub lähemal ajal köidetult

Sundnormide kogu maaomavalitsuste kohta.

38 vihku, à 32 lhk.

Sisujuhatus koostamisel.

Ettetellimine avatud.

Ettetellijatele, kes 1. jaanuariks 1932 a. tellimised ära saadavad, tuleb maksta Sundnormide kogu nahkköites, kullatud nimetusega nahal, 25 kr., broshüüritult 23 kr.

Väljaandja: *Eesti Maaomavalitsuste Liit, Tallinna.*

Tulemusi perekonnaseisuseaduse eesmärgi taotlemisel.

Edgar Rosenstrauch.

Tallinna linna perekonnaseisuametnik.

(Järg.)

Kui eeldada, et meie rahva arv püsib 1.100.000, ka 20 aasta pärast, mil, töötades praeguse süsteemiga ja tingimusil, loodame jõuda lõpule perekonnaregistri sisseseadmisega ja märkides, et sellele arvule iga aasta tuleb juurde keskmiselt 18.000 erilehekülge vastsündinute kohta, siis 1950. aastaks saaksime seega perekonnakirju 1.500.000 kodanikule. Kuna vastsündinute kandmine perekonnaregistrisse ei kuulu maksustamisele, see teostub automaatselt sünniakti põhjal, samuti ka kanded kodanike käesolevate dokumentide ja protokollide põhjal ja arvestades, et ümmarguselt 1.000.000 kodanikul tuleb maksta kirikule oma perekonnakirjade korraldamise eest vähemalt à 1 kroon (meetrikatega see läheb kallimaks), siis perekonnakirjade korraldamise pealt kirik teenib vähemalt 1.000.000 krooni (100.000.000 senti). Teiste sõnadega, riik on kirikult võtnud üle perekonnaregistri pidamise õiguse ja annud selle omavalitsusile, kohustades rahvast maksta selle eest kirikule kogusummas 1.000.000 kr. Teatavasti personaalraamatud on tunnustatud riigi omanduseks. Neil pole enam mingit ametlikku väärtust avalikus elus, perekonnaseisutunnistisi ju enam nende põhjal anda ei või. Nad osutuvad vaid aluseks teatud määral uutele perekonnakirjadele, selleks vajalikkude andmete väljakirjutamiseks need on usaldatud vaimulikkude kätte. Töötasuna rahvas aga peab maksuma hiigla suurt summat. Kuna selle maksu õiglust ei suudeta millegiga põhjendada, siis pole ime, et see kutsub esile rahva meelepaha ja rahulolematuse. Pealegi, võttes arvesse, meie nii kui nii suuri maksukohustusi, on selle sundko-

hustuse juures kodanikkude maksustamine kiriku kasuks täiesti ebaloomulik.

Siinjuures, kus kirikule on antud suur võimalus teenida, valitsus on jätnud hoopis tähelepanemata omavalitsused, kelle osa registrite sisseseadmise ja pidamise alal on kaugelt suurem, kui kirikul. On raske mõista, miks maksvate määrustega loodud ebaõiglane olukord ja perekonnaregister ka pärast ülevõtmist kirikult muudetud kiriku monopoliks? See on vastulus perekonnaseisuseadusega!

Perekonnaseisuseadusest ei saa kuidagi lugeda välja, et perekonnakirjade sisseseadmine sünniks kodaniku huves ja seetõttu tema kulul. Ka perekonnakirjade pidamise kord ei nõua kodaniku kaastööd, ei tegelikult ega aineiliselt. See sünnib automaatselt perekonnaseisuametniku otseste ülesannetena.

Perekonnaseisuseaduse § 20. lausub — „perekonnaseisumuuted registreeritakse maksuta“. See põhimõte maksab loomulikult ka perekonnakirjade sisseseadmisel, kui perekonnaseisumuudete ühekordse üldise registreerimise kohta. Sama §-i III lõige lausub: „riigi- ja omavalitsusasutiste nõudel väljaantavate tunnististe pealt maksu ei võeta“. Ka selle normi kohaselt perekonnakirjade korraldamiseks vajalikud dokumendid peaksid olema maksuvabad. Sest perekonnakirjade korraldamine on valitsuse nõue ja dokumentide hankimist toimetatakse riigi- ja omavalitsusasutiste nõudel.

Kodanikkude perekonnakirjade pidamine (perekonnaseisuseaduse § 1) on seaduslik norm ja riiklik kohustus. See oli ka enne perekonnaseisuseaduse maksma hakkamist. Sel ajal see oli usaldatud ki-

Head uut aastat

lugejatele ja kaastöölistele soovib

„Maaomavalitsuse“ toimetus.

riku kätte. Kodanik ei kandnud selle pidamisega mingid kohustisi. Perekonnaseisuseadusega on pandud maksma uus põhimõte — need ülesanded on pandud omavalitsuste peale. Kodaniku silmis seisab kogu asi ainult andmete ülekandmises ühest riiklikust registrist teise ja seetõttu selle, kui riikliku iseloomuga toimingu maksustamine on täiesti arusaamatu.

Et dokumentide maksustamisega pole asi õige, vaid selles peegeldub silmnähtavalt teatud huvide eelistamine, näitavad ka ebaõiglasel maksunormid. Teatavasti täielikumaks ja kõigerohkem andmeid sisaldavaks perekonnaseisu tõendavaks dokumendiks on perekonnaseisutunnistus — väljavõtte perekonnaregistrist. See sisaldab andmeid tervelt perekonnaregistri erileheküljelt, millised tehtud sageli 3—4 kirikliku personaalraamatu väljavõtte alusel. Perekonnaseisutunnistus maksab 50 senti, kuna personaalraamatu väljavõtte, mis suuremalt osalt sisaldab andmeid kolme isikuasjaosalise, tema isa ja ema sünniaja ja -koha kohta, maksab 1 kroon. Andmed kiriku raamatuist on seega suhteliselt 4—6 korda kallimad omavalitsuse omist. Kas hinnavahe on tingitud ainult sellest, et ühele kirjutab alla „vaimulik“ ja teisele „ilmalik“ perekonnaseisuametnik? Sarnast vahetegemist ei näe ette perekonnaseisuseadus. On loomulik, et dokumendile ei või määrata maksu mitte selle järele, kes talle kirjutab alla, vaid tema sisaldavuse, tema väärtuse järele.

Tulemused perekonnaregistri korraldamise alal ka praegusegi süsteemi — osalise korraldamise — juures oleks olnud kaugelt suuremad, kui poleks esinenud nii teravalt see n.n. „maksude probleem“. Maks kiriklike dokumentide eest on peategur, mis loob raskusi ning takistab perekonnakirjade korraldamise edukat tööd. See ei sea raskesse olukorda mitte ainult kodanikke, vaid ka omavalitsusperekonnaseisuametnikku. Viimane, kui seaduse käsitaja, seisab mitme ristsoovi ja -nõudmise all. Ühelt poolt kohtu- ja siseministeerium, kes nõuab äärmist täpsust ja täielikkust andmete kandmisel perekonnaregistrisse. Kodaniku huvides on jälle maksust vabastamine, vaimulik nõuab aga tunnistise pealt ikka 1 krooni. Omavalitsusperekonnaseisuametnik peab lahendama olukorra igal juhtumil, saama vajalised andmed, kas või makstes kulud omast taskust. Kogemused on näidanud, et kodaniku väljakut-

sumine tagant järele ei anna soovitud tulemusi. Inimesil on võimata raisata nii palju aega, ajada asju esiteks vaimuliku juures, mis seotud registreerimisega ja pärast — minna veel omavalitsusperekonnaseisuaametisse täiendavate andmete esitamiseks. Kui ta viimaks, hulga aja pärast ilmub sinna, siis tõuseb sagedasti päevakorrale teine takistus — kodanikul ei leidu dokumendi tellimiseks raha. Kohtu- ja siseministeerium pole aga kanjaks loonud mingit lahendust sel puhul. Seda on küll seletatud, et kodanik tuleb võtta vastutusele, kui ta ei esita dokumenti. Kuid kui see on tingitud raha puudusest! On siis võimalik karistada isikut selle eest, et tal pole raha? Maksva korra alusel esildub sarnane olukord, et kui isikul pole raha, ei saa kirikust ka dokumenti ja kui ei saa dokumenti, ei saa teha kannet perekonnaregistrisse. Kuni pole tehtud kannet, ei saa omavalitsusperekonnaseisuametnik teatada kandmisest, ega anda välja tunnistust. Ja kuna perekonnaseisuametnik näeb vaeva olukorra lahendamiseks, tuleb ühel päeval kohtu- ja siseministeerium, loeb poolelioleva asja ehk kui tehtud poolik kannet, s. o. sellast, kui puuduvad mõningad andmed — seadusevastaseks. Ja süü langeb omavalitsusperekonnaseisuametnikule, olgugi, et temast olenemata põhjusil asi seisab. Kas see olukord on õiglane? Miks peab langema omavalitsusperekonnaseisuametniku kaela kogu selle keerulise ja raske olukorra lahendamine ja vastutus?

Praegune maksusüsteem pole jaotatud õiglaselt ega erapooletult ka kodanikkude vahel, kes sellega puutuvad kokku, see on täiesti juhuslikku laadi. Näiteks — kõige rohkem peavad maksma suurte perekonnade isad.

Seal tuleb perekonnaseisuaametisse tööriivus mees, perekonnaseisuametniku kutses käes. Ta on hiljuti registreerinud kuskil kirikus oma seitsmenda lapse sündi. On registreerinud kirikus seetõttu, et õpetaja kõnetund on peale lõunat. Tal oli soodsam võimalus seda teha, sest päeval on raske jääda ära töölt, olgugi, et õpetajale selle eest on tulnud kaunike summa kirikumaksude näol. Nüüd kurdab isik, et miks teda veel tülitatakse, õpetaja pidanud ju kõik korraldama ja õelnud, et tal pole enam mingit õiendamist. Tal on suurte raskustega õnnestunud vabaneda töölt, kaotades sealjuures veel tööpäeva. Perekonnaseisuametnik teatab, et õpetaja

saatnud ta perekonnakirjade korraldamiseks poolikud andmed, neid tuleb täiendada, muretseda selleks kirikust vastavad dokumendid. Kuna isikul pole endal aega, ega ka oskust seda teha, ta palub perekonnaseisuametniku kaasabi. Selgub, et andmeid tuleb tellida neljast kogudusest. Maksta tuleb selle eest ühes saateja kantseleikuludega kokku 6 krooni ümber. Kuuldes seda, isik kohkub. „Mul suur pere, lapsed väiksed, tööolud kitsad, viimase sünnitamise puhul olid nii kui nii suured väljaminekud, parima tahtmise juures pole praegu võimalik tasuda seda summat“. Ametlikus korras perekonnaseisuametnik dokumente tellida ei saa, kuna isik ei kuulu hoolekande alla ja sel puhul pole tal vaesustunnistist. Ta palub ajapikendust. Perekonnaseisuametnik on sunnitud seda andma. Aja möödudes, kutsudes teda uuesti perekonnaseisuametisse, ta toob nõutava summa. Seletab rõhutatult häälel, et on selle kuidagi suure vaevaga kokku saanud, olgugi, et lapsed seetõttu peavad kannatama tühja kõhtu. On aus kodanik, ei taha langeda karistuse alla. Pealegi see tooks uusi kulusid.

Ja selle asemel, et need riiklikust seisukohast austust väärivad lapsevanemad leiaks hindamist, selle asemel, et neile, kui eeskujulikele riigikodanikele ja rahvaarvu eest hoolitsejatele antakse autasu, pigistatakse neilt taskust kas või viimane sent. Ja nii need valuveeringud siis peavad avastama kirikuraamatud ja ilmutama kodaniku perekonnaseisu.

(Kas ei leidu selleks teist lahendust, mis ei oleks nii koormav ja tülikas, kui see perekonnaseisuametniku alaline rahanorimine kiriku kassa heaks, mis criti raske on siis, kui on tegemist kehvade isikutega?) Ei saa mõista hukka seda isa, kui ta siis raskete tunnetega lahkub perekonnaseisuametist, südamepõhjas kirudes kõiki maksvaid määrusi ja töötades omale, et jäägu see viimaseks lapseks. Eks ole see kaotus meie väiksele riigile? Kaotus mitmekordselt suurem, kui need talt kasseeritud kroonid. Kahetsemisväärsesse olukorda langeb ka perekonnaseisuametnik, kui ta hiljem, kandes tähenadatud perekonda registrisse, peab omaks hirmuks veel konstateerima, et loodetud täielikkude andmete asemel on saabunud siiski puudulikud, puuduvad andmed isiku vanemate sünniaja ja -koha kohta. Neid saab kuskilt teisest kohast, mis isikul oli teadmata. Ta ei söenda siiski see-

pärast tülitada isikut ja norida jällegi poolteist krooni. Ta loobub sellest, võttes sellega aga suure vastutuse järelvalveasutise ees endale.

Kas on see normaalne olukord? Muidu meil hädaldatakse, et oleme väljasurev rahvas. Avaldatakse teoseid ja kirjutatakse palju selle probleemi kohta. Seatakse üles suuri loosungeid, et virgutada sündivuse tõusu. Rõhutatakse, et riik toetagu lasterikkaid perekondi, ja siis kui sellased tekivad, valitsus oma määrustega paneb nad maksu alla. Siingi lasteta inimesed, kel niikuinii äraelamiseks väikesemad kulud, võivad tunda rõõmu, et neil seaduse täitmine seotud vähemate kuludega. Nad on asetatud eesõigustatud olukorda. Nagu saatuse kiuste, peab see, kel rohkem lapsi, maksma siingi rohkem. Riik ei jaga talle vastutulekut, kust võib ta seda leida mujalt?

Teiseks, maksva korruga on seatud eesõigustatud olukorda teine osa kodanike. Nimelt need, kel elus olnud õnn kas saksa rahvuse või orientatsiooni tõttu kuuluda saksa kogudusisse. Saksa koguduste vaimulikud teatavasti ei hakanud perekonnaseisuametnikeks. Seetõttu nende koguduste endised arhiivid anti üle asutisele, kellele peaksid kuuluma kõik vastavad arhiivid, nimelt kohtu- ja sise-ministeeriumi perekonnaseisuaktide arhiivid, ja samu väljavõtteid, mille eest teised maksnud à 1 kroon, viimased said seni tasuta. Vabariigi valitsuse määrusega 3. septembrist 1930. ka need pandi maksu alla, kuid hinnaga 50 senti väljavõttelt. Seega saksa kogudusisse kuuluvad kodanikud, kes enamusest sakslased, on asetatud ikkagi 50% soodsamasse olukorda. Kas on nende koguduse liikmeil erilisi teeneid riigi ees ja selletõttu antud privileegium, või on siin muid põhjendusi, on teadmata.

Samade soodustuste osalised on ka mõned Eesti ev.-lut. usu kog. liikmed, nagu Harju-Jaani, Kuusalu, Pühalepa jne. Siis kõigil vene kogudustesse kuuluvail kodanikel seni ajani oli võimalus oma perekonnakirju korraldada tasuta. Vastavad meetrikad on hoiul perekonnaseisuaktide arhiivis ja maksu neilt seni ei võetud. Nii käesoleva ajani ei kannud perekonnakirjade korraldamisel mingisuguseid kulusid Pärnu saksa, Iisaku ja Kärla ev.-lut. usu kog. kuuluvad kodanikud. Nende koguduste peersonaalraamatud olid antud perekonnaseisuametnikele kasutada ja as-

jaosalistel ei pruugi sealjuures kanda mingisuguseid kulusid.

Nii see süsteemi ja järjekindluse puudus maksu määrustes seab eesõigustatud seisukorda esiteks vallalised ja lasteta perekonnad, siis meie vähemusrahvused ja -konfessioonid ja lõpuks mõnede üksikute linnade ja valdade kodanikud ning kõik need, kes Eesti vabariigi riikondsuse hiljuti omandanud, ehk kes on kuulunud piiritagustesse kogudustesse ja kelle perekonnakirjade korraldamine sünnib perekonnaseisuseaduse § 6. alusel protokolliga korras, mis ei kuulu maksu alla. Ühesõnaga, eelistatud olukorras on need, kes selleks sugugi rohkem õigustatud pole.

Meie riigi põhiseaduse alusel on kõik E. V. kodanikud seaduse ees üheväärsed. Perekonnaseisuseaduse ees ettetoodud olukorraga kahjuks aga mitte.

Mainitud nähted ning põhjendused aitavad ehk osaltki tõendada, et perekonnakirjade korraldamise maksustamine kiriku ja nüüdsest peale ka kohtu- ja siseministeeriumi heaks, olgugi kaudne, on vastolus seaduse mõttega. See pidurdab seaduse elluviimist ja pannes kodanikke ettenägemata maksu alla, loob neis põhjendatud rahulolematust muidu nii vastuvõetava seaduse vastu.

Perekonnakirjade korraldamise kohustuse alla kuuluvad eranditult kõik E. V. kodanikud, nii rikkad kui ka vaesed, vanad kui ka noored, töövõimelised ja töövõimetud, palgateenijad ja tööta töölised. Seaduse mõttekohaselt peab olema selle teostamine loomulikult võimaldatud kõigile. Seda ei võimalda aga maksvad määrused. Maksu määrajad pole siinjuures sugugi arvestanud meie rahva majandusliku ja sotsiaalse olukorraga ega näidanud lahendust nende suhtes, kel pole võimalik ehk on väga raske kanda seda sundmaksu. Statistika näitab, et ainult 9,3% meie üldisest ehk 23,7% aktiivsest rahvaarvust on nii suure sissetulekuga, et võivad maksta tulumaksu. Suurem osa on vabastatud sellest. Hoolealuseid, kes vajavad teiste toetust, on meil 58.600 isikut, kuid kehvikuid, kellel samuti igasuguste maksude tasumine võimatu ehk raske, mitu korda rohkem. Kuidas võib neilt nõuda maksu kiriku ja riigi heaks perekonnakirjade korraldamisel?

Kuna väliselt on väga raske teha kindlaks üksikute maksuvõimet ja on võimatu hakata nõudma kodanikelt vaesustunnis-

tisi, siis tuleks luua ühtlane kord ja tingimused kõigi kohta, see on — perekonnakirjade korraldamiseks vajalikud dokumendid olgu maksuvabad.

Kui kohtu- ja siseministeerium asub aga siiski seisukohal, et see on võimatu ja perekonnaseisuseametnike-vaimulikute kaasabi andmete väljakirjutamisel nende käes hoiul olevaist arhiivist tuleb arvata sel puhul erakorralise tasu alla kiriku kasuks, siis kõigi asjaosaliste huves on otstarbekohane, teha seda riigi eelarve korras. Allikaks on nii ühel kui ka teisel juhtumil üks ja seesama — rahvas. Viimasel moodusel on see paremus, et maks jaotuks õiglasemalt kodanikkude vahel. Teiseks, ka kirik saaks hõlpsamalt kätte oma summa ja lõpuks, perekonnakirjade korraldamine edeneks takistusteta, omavalitsusperekonnaseisuseametnik pääseb piinlikest kohtupriistavi ülesandeist. Et takistada perekonnakirjade korraldamist antud dokumentide kasutamist muuks otstarbeks, nad võiksid sel juhtumil olla varustatud vastava pealkirjaga. Teiseks otstarbeks antavate tunnististe maksu asjas pole kuulda mingit nurinat, nende normid on vastuvõetavad, ja arusaadavad, kuna dokumendi saamine seisab kodaniku otsekohestes huvides.

Maksev olukord perekonnakirjade maksustamise suhtes tuleks aga revideerida ja kiires korras muuta. See on tekitanud meie töösse raskusi, puudulikke ja poolikuid kandeid perekonnaregistrisse. Maksivate määruste alusel meie neid lahendada ega täiendada ei saa ja kui peame niimoodi edasi tegutsema veel 20 aastat, siis on see teadlik kaosi süvendamine, mille juures ei saa omavalitsusperekonnaseisuseametnikud võtta vastutust endale.

Perekonnaseisuseaduse eesmärk ja tegeliku elu vajadus nii riigi kui ka rahva seisukohalt nõuab ettetoodud olukorra lahendamist ja takistuste kõrvaldamist perekonnakirjade korraldamisel. Alles siis saavutame edu perekonnakirjade sisse-seadmise töös.

Jättes kõrvale need raskused, mis on seotud perekonnakirjade korraldamiseks vajalikkude dokumentide saamisega, võime siiski konstateerida, et perekonnaseisuseadus on löönud läbi. Tema on võitnud rahva lugupidamise. Seda ei tohi hävitada tema elluviimiseks antud juhtnöörid ja määrused. Senise töö tulemused on küllalt positiivsed ja kinnitavad sea-

duse otstarvet. Möödunud lühike aeg ei ole suutnud küll veel kõrvaldada kõiki konarlusi ega luua eeskujulikku seaduse käsitust. Perekonnaregister ei ole saanud veel selleks keskpunktiks, kuhu tulevad kokku kõik vastavad teated. Üheks seni kõrvaldamata puuduseks on, et kõik kohutasutised ei saada vastavaid otsuste ära kirju, nagu lahutuse, adopteerimise jne. kohta. Mõned vaimulikud, kes ei ole hakanud perekonnaseisuametnikeks ehk ka täidavad neid kohuseid, praktiseerivad perekonnaseisutunnististe andmist, mis on praeguse seaduse maksmahakkamisega lubamata. On olnud juhtumeid, kus ametasutised ja isegi kohtud on neid aktsepteerinud, mille tagajärjel on tekkinud ebasoovilikke nähteid. Siin tuleb luua korda.

Omavalitsused peaksid rohkem huvi ja tähelepanu pühendama perekonnaseisuametite kujundamisele ja ka välisele korraldusele, nagu ruumidele ja sisseseadele. Need on tegurid, mis teatud määral aitavad kaasa seaduse täielikuks läbilöömiseks. On ju perekonnaseisuametite kohta üheks nõudeks (perekonnaseisuseaduse kohta antud juhtnõõride § 5), et „perekonnaseisuametnikul peab olema eraldi korralik ametruum“. Meie olud, eriti valdades, on ses asjas veel kaugel täiuslikkusest. Mõjub ka riietus, milles esineb perekonnaseisuametnik. Kuna palgaolud ei võimalda perekonnaseisuametnikule piduliku riietuse soetamist ametlalisiks, siis tuleb püüda sinnapoole, et omavalitsuste kulul perekonnaseisuametnikud riietuksid ametlalistel ühtlase soliidse riietusse. Samuti tuleks panna erilist rõhku abielusõlmimisele, nii et see tõuseks kõrgemale kantseleilikkuse tasapinnast. Endastmõistetavalt nõuab see ka perekonnaseisu-

ametniku algatusvõimet, hoolt ja huvi asja vastu. Suuremat kontakti tuleks luua järelevalveasutise ja perekonnaseisuametnikkude vahel, esimene peaks arvestama tegeliku elu kogemustega ja andma tegelikule elule lähemalseisvaid juhtnõõre seaduse käsitamiseks. Ei peaks tehtama raskeks formaalsustega seaduse käsitamist.

Kokkuvõttes võime konstateerida, et perekonnaseisuseaduse maksmapanemise teostatud reform on õnnestunud. Maksivad põhimõtted sellel alal on leidnud elus heakskiitmist. Tegelikud tulemused ning nende aastate kogemused, mil oleme käsitanud seadust, tõendavad seaduse eluõigust.

Meie lähimaks ning elulisemaks eesmärgiks on — viia lõpule kodanikkude perekonnakirjade korraldamine. Seda kohustavad need tulemused, millised oleme juba saavutanud sel alal. Tehtud töö osa nõuab selle lõpetamist. Seni on see kasutamata laiemas ulatuses. Rõõmustava nähtena võib tervitada selle eesmärgi saavutamiseks juba algatud ja kavandatavaid töid, nimelt mõnede linnade ja ka riigiteenijate perekonnakirjade korraldamise kohustust.

Selle töö juures olnud raskused, mis seisavad peamiselt perekonnakirjade korraldamise kaudses maksustamises ja selle normides, on ebaõiglasel ja seadusvastasel ega või püsida. Seaduse elluviimisel see on kunstlikult tekitatud piduriks. Perekonnakirjade korraldamine ei pea olema kodaniku majanduslikust jõukusest, ega tema kuuluvusest usuühingusse või rahvusse. Mida kiiremini kõrvaldatakse need raskused, seda lähemal seisame meie hetkel, mil pole vaja seada enam üles küsimust — „kas perekonnaseisuseadus on taotlenud oma eesmärgi või mitte?“

Kas Majandusministri määrus vastolus seadusega?

L. Kahkra

Virumaa valdade revident.

Hiljuti avaldati Riigi Teatajas (nr. 84 —1931 a., art. nr. 642) majandusministri sundmäärus, mis valla- ja alevivalitsusi ametist tagandamisega ähvardab, kui nad vastu võetud tulumaksu ja viivitusraha summe edasisaatmata jätavad või seda mitte õigel ajal teevad...

Ja ähvardatakse Nuhtlusseaduse (VSK

XV k.) § 356 ja 360 ja Arveseaduse (VSK. VIII k.) § 371!... N. S. § 356 räägib, et kui viivitatakse omakasu või muu isikliku kasu taotlemise sihiga ametlal usaldatud summade edasisaatmist, nõutakse süüdlaselt (füüsiliselt isikult) Arveseaduse § 371 märkuse põhjal viivitusraha 1% kuus ja peale selle tagandatakse ta veel ametist.

N. S. § 360 märgib, et kui süüdlased, kes omastasid või tarvitasid ametalalisi summe oma isiklikeks otstarveteks, ei suuda seda nõude korral tasuda, pööratakse see nõudmine nõrga järevalve peale; kuid tagandamisest see paragrahv ei lausu.

See Majandusministri määruse muudatus on vastolus seadusega ja sellepärast juriidiliselt pole tal reaalset jõudu ega sanktsiooni. Administratiivne määrus ei tohi seadusega olla samuti vastolus, nagu seadus põhiseadusega.

Seadusandlus põhijoontes näitab, kuidas riigielu teatud nähtusi korraldada, jättes valitsevaile asutisele õiguse seaduse jämedajoonelist pilti täiendada ja elutarvetele vastavaid määrusi luua, sest seadusandlus pole kunagi küllalt paenduv, liikuv ja kõigile nõuetele vastav. Kuid valitsuse keskasutus peab ise juba selle järele valvama, et seadusevastaseid ja elule võõraid määrusi ei avaldataks. On ju päris absurdne võtta vastutusele valla- ja alevivalitsusi, kui tulumaksu riigi osa on jäänud mõneks ajaks edasisaatmata või omavalitsus on selle raha mõne hädalise ja vajalike kulu katteks tasunud, lootusega, et iga silmapilk vallale maksud laekuvad — ja siis saadetakse riigiosa kohe edasi.

Siin ei või olla juttugi mingisugusest omakasust isiklikes huvides, sest omavalitsused on kollegiaalsed asutised ja teostavad samuti võimu koha peal, nagu riikki. Nende ridade kirjutaja teab juhusid, kus

tulumaksu riigi osa on edasisaatmata sel lihtsal põhjusel, et vallal kassas raha ei ole vallavanema raha raiskamise pärast. Kui vallavanem istub vanglas, ei saa ju nüüd vallavalitsust võtta vastutusele!

Kui oletada, et selle ministriumide „määruse rikkumise eest“ on mõnda omavalitsust võetud vastutusele ülaltähendatud paragrahvide järgi, siis on päris kindel, et kohus, otsustades seaduse põhjal, võib ise ehk asjaosaliste soovil vaadata, kas kõne all olev määrus on seadusega kooskõlas. Et seda mitte ei ole, siis kohus tarvitab sarnast väljapääsuteed, et ei võta määrust arvessegi (kohus meil ei saa seadust või määrust annuleerida) ja otsustab nii, nagu poleks sarnast määrust olemas.

Sellepärast majandusministeeriumil oleks kasulik loobuda oma ähvardavast määrusest ja jääda endise korra juurde, s. o. riigile kuuluva tulumaksuosa õigel ajal edasisaatmata jätmise korral võtta valla- ja aleviomavalitsustelt viivitusraha 1% kuus, seejuures alanud kuud terveks lugedes. Muidugi mõista riigisummade kinnipidamine pole soovitatav ega lubatav, kuid selle määrusega ei saavuta ministrium soovitud tagajärgi. Küll võib seaduses ette nähtud korras tegevusetu oleku pärast omavalitsusi võtta vastutusele, või juhtida sellele maaomavalitsuse, kui järevalve asutuse, tähelepanu järelduste tegeviseks.

Ja mida varem, seda parem.

E. Maaomavalitsuste Liidu ja omavalitsuste tegevus.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu juhatuse koosolek

16. detsembril 1931. a. Tallinnas, Liidu büroo ruumes.

Koos on 4 juhatuse liiget. Päevakorras tähtsamate küsimustena:

Seisukohavõtmine vallaomavalitsuste arvepidamise korra asjus.

Kohtu- ja siseministeeriumist on saadetud Liidu juhatusele seisukoha võtmiseks uus vallaomavalitsuste arvepidamise korra kava, mida kavatakse maksma panna 1. aprillist 1932. a. Liidu juhatuse arvesse võttes seda, et ministriumide poolt antud viimane tähtaeg seisukoha avalda-

miseks 30. dets. on liiga lühike selleks, et seda küsimust põhjalikumalt kaaluda ja kuna Liidu juhatusel tuleks enne veel kõigi maavalitsuste seisukohad ära oodata ja ühtlaseks ettepanekuks koostada, otsustab:

1) Pöörata Kohtu- ja siseministeeriumi poole palvega, et seisukoha avaldamise viimane tähtaeg saaks edasi lükatud kuni 15. jaanuarini 1931. a.

2) Pöörata palvega kõigi maavalitsuste ja Vallasekretäride seltsi ja selle osakondade poole, et need omad seisukohad selles küsimuses saadaks mitte otse ministriumile, vaid Liidu juhatusele hiljemalt 30. dets. s. a., milledest Liidu juhatuse ühes vastava komisjoniga koostaks ühtlased ettepanekud ministriumile.

Bensiiniga kauplemise aja pikendamise küsimuses,

millise ettepanekuga on esinenud Harju Maavalitsus, Liidu juhatus arvesse võttes seda, et autode liikumise hõlbustamiseks bensiiniga kauplemise aeg oleks tarvilik öö-päeva jooksul ja kuna maavalitsused oma määrustega seda korraldada ei saa, sest Normaalphukeaja seadus ei võimalda seda, otsustab pöörata Teedeministeeriumi poole märgukirjaga, et Bensiinimaksu seadus saaks muudetud nii, et võetakse

juurde uus §, mis võimaldaks bensiiniga kauplemist 24 tundi öö-päeva jooksul.

Seisukohavõtmine Kaubandusettevõtete järgude nimestiku (Ärimaksu seadus § 449 teine lisa) muutmise seaduse eel- nõu asjus.

Selle seaduse eelnõu on saatnud Liidu juhatusesele seisukoha võtmiseks Majandusministeerium. Liidu juhatus kuulates ära ministeeriumi seletuskirja selles küsimuses, otsustab nimetatud seaduse muutmise eelnõu heaks kiita.

Riigikohtu seletused.

Kas vallavolikogu võib vallasekretäri ametist vallandada järelevalveasutise nõusolekuta või ettepanekuta?

Vastus: Eitav.

Vallavolikogude valimise ja vallavolikogude ning vallavalitsuste korraldamise seaduse (RT 97 — 1926) § 78 teises lõikes on tähendatud, et peale maksvates seadustes ette nähtud korra võib vallandada vallasekretäri vallavolikogu, kuid vähemalt $\frac{2}{3}$ hääletega vallavolikogu seaduslikust koosseisust. Sama paragrahvi kolmandas lõikes on tähendatud, et vallasekretäri võib vallandada vallavolikogu teenistusest ainult järelevalveasutise nõusolekul või ettepanekul. Arvamus, nagu ei oleks need kaks lõiget vallasekretäri vallandamise küsimuse otsustamisel teineteisega mingis seoses ja nagu tuleks kolmandast lõikest nii aru saada, et järelevalveasutis määrab ainult vallandamise momendi kindlaks, on ekslik. Nende lõigete redaktsioon ei ärata mingisugust kahtlust, et kui vallavolikogu tahab omal algatusel vallasekretäri ametist vallandada (peale nende juhtude, mil vallasekretär vallandatakse teiste maksvate seaduste alusel), siis võib vallandamine toimuda ainult tingimustel: 1) kui vallandamise poolt hääletab vähemalt $\frac{2}{3}$ vallavolikogu seaduslikust koosseisust ja 2) kui järelevalveasutis annab selleks oma nõusoleku, ja et kui vallasekretäri vallandamise küsimuse algatus või ettepanek lähtub järelevalveasutiselt, siis see ettepanek võib teostuda ainult tingimusel, kui ettepaneku poolt hääletab vähemalt $\frac{2}{3}$ vallavolikogu seaduslikust koosseisust. (Rkha t. nr. 458 I — 1931.)

„Õigus“.

Kas vallasekretäri abi võib tarbe korral asendada vallasekretäri protokolli koostamisel?

Vastus: Jaatav.

Kuigi Vallavolikogude valimise ja vallavolikogude ning vallavalitsuste korraldamise seaduse (RT 97 — 1926) § 69 näeb ette, et vallavolikogu koosolekul kirjutab protokolli vallasekretär, siiski ei saa sellest järeldada, et selle seaduse määrusega oleks keelatud sekretäri abil asendada tarbe korral sekretäri protokolli koostamisel. Vallavolikogude jne. seadus ei räägi üldse ega eriti valla õigusest sekretäri abi ametisse võtta, vaatamata sellele, et Ajutise seadusega vallaametnikkude palga ja tööolude korraldamise kohta (RT 69/70 — 1920) maavolikogule õigus on antud vallasekretäride abide ametissevõtmist valdadele sunduslikuks teha, kus töörohkus seda nõuab, kusjuures aga sekretäri abi ülesandeid eriti ei ole ära määratud. Arvestades asjaolu, et viimases seaduses ei sisaldu määrusi, mis piiraksid üksikutel juhtudel või üldse sekretäri asendamise võimalust sekretäri abi poolt ja kuna praegusel ajal vallasekretär enam vallavalitsuse liige ei ole, vaid ainult vallaametnik, kelle kohta ainult erivalimise kord ette nähtud, siis ei ole mingit seaduslikku takistust, et teda asendaks sekretäri abi protokolli kirjutamisel seal, kus see seadusega ei ole keelatud.

(Rkha t. nr. 285 I — 1931.)

„Õigus“.

Küsimused ja vastused.

Küsimus Nr. 50. Tempelmaksu tasumisest vastulausetel puhul.

X vallas on vallavolikogu liige valitud vallavolikogu poolt kohtuliikmeks (praegu kohtu esimees). Hiljem sama isik sai valitud ka valla revisjonikomisjoni liikmeks. Esimese ameti eest saab vallalt igakuulist palka. Kas on sarnane vallavolikogu valimistoiming seaduspärane? Jaataval korral missuguse seaduse alusel?

M. vallasekretäri abi.

Vastus: Riigikohtu seletuse järele (Rkh. A. t. nr. 437 I — 1931) maksab meil veel vene vallasemstvo seadus 21. maist 1917. a.; kuivõrt see ei ole muudetud meie seadustega. Selle seaduse § 53 näeb ette küll, et vallasemstvo teenistuses seisvad isikud ei või olla revisjoni komisjoni liikmeteks ja seega ei või olla ka meie vallavalitsuse teenistuses seisvad isikud valla revisjoni komisjoni liikmeteks. Kuid vallavalitsuse teenistuses seisvate isikute alla ei saa siiski viia vallakohtunikke, kelle amet moodustab õieti eriliselise teenistuse — sui generis. Et vallakohtunik saab vallalt igakuulist palka, ei muuda seisukorda, kuna kuhugi asutusse teenistusse kuuluvus ei olene veel materiaalsest tasust. Seltpärast tuleb küsimusele vastata jaatavalt.

Küsimus Nr. 50. Tempelmaksu tasumisest vastulausetel puhul.

Tempelmaksu sead. tariifi jrk. nr. 22. all räägitakse, et vastulaused maksude asjus on tempelmaksust vabad. Palun teatada, kas on vabad ka kirjalikud ja suusõnalised avaldused (viimased protokollituna) ehk palved maksudest vabastamise asjus, kui isik on maksumäära vastuvaidlemiseks seaduslike vastulause esitamise tähtaja mööda lasknud, või tulevad sellased avaldused ja palved samuti lugeda vastulauseteks?

S. vallasekretär.

Vastus: Tempelmaksu seaduse järele vastulaused riigi- ja omavalitsuste maksude maksjate poolt neile määratud maksude ja trahvide asjus on tempelmaksust vabad. Vastulausetel all ei saa mõista ainult vaielusi maksumaksja poolt, mis esitatud õigel tähtajal, vaid ka neid, mis on hiljem seaduslikku tähtaega esindatud. Temp. 1. § 3 p. 1 järele tempelmaksu kohustus on olenev dokumendi sisust ja seda tuleb aluseks võtta ka siin. Kui see avaldus sihhib maksu, kui niisuguse, iseloomu, suuruse jne. vastu, siis tuleb seda ikkagi lugeda vastulauseks, mis ei käi tempelmaksustamisele, olgugi, et ta hiljem tähtaega on esitatud.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu häälekandja

„Maaomavalitsus“

ilmub 1932. a. 12 korda aastas, iga kuu 1. number. Tellimise hind aastas 5 kr., pooles aastas 2 kr. 50 senti.

Tellimise aadress: Tallinna, Suur-Roosikrantsi nr. 12. „Maaomavalitsuse“ talitus.

„Maaomavalitsuse“ toimetuse ja talituse.

Vastutav toimetaja: F. Wellner. Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Zimmermanni trükitööd Tallinnas, Lühilte jalga 4.